

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА ІСТОРІЇ, АРХЕОЛОГІЇ, ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Освітньо-наукова програма "Галузеве машинобудування"
підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальність 133 Галузеве машинобудування
Галузь знань 13 Механічна інженерія

Розглянуто на засіданні кафедри
історії, археології, інформаційної
та архівної справи
Протокол № 1 від 31 серпня 2021 року

КРОПИВНИЦЬКИЙ – 2021

1. Загальна інформація

Назва курсу	Філософські проблеми наукового пізнання
Викладач	СТЕЖКО Зоя Василівна, кандидат філософських наук (спеціальність - 09.00.01 – «Діалектичний та історичний матеріалізм»), доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Профайл викладача	ORCID – 0000-0002-0172-4487 https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=xzh-RwAAAAJ https://publons.com/researcher/2953586/
Контактний телефон	+38 (050) 93-94-358
E- mail	zoiastez@ukr.net
Фейсбук	www.facebook.com/z.stezhko
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіку консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, у месенджері (Facebook-Messenger), вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача вищої освіти)
Система дистанційного навчання	http://moodle.kntu.kr.ua/

2. Анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософські проблеми наукового пізнання» належить до складу нормативних дисциплін магістерської підготовки і містить у собі короткий виклад історії взаємодії філософії та науки, гносеології та епістемології. Також предметом даної дисципліни є пізнання різномірних аспектів техніки та технологій у їх заломленні – у логічній послідовності – на спеціально-науковий, загальнонауковий (міждисциплінарний) та філософський рівні методології.

3. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни - формування у здобувачів другого рівня вищої освіти концептуальних знань в області філософії, зокрема:

- 1) уявлення про принципи, категорії, закони та методи філософії в їх концептуальній єдності – як гранично узагальненого теоретичного ядра методології науки;
- 2) філософської культури – глибинного, сутнісного пізнання навколишнього світу; критичного, креативного мислення у рамках філософсько-етичної парадигми;
- 3) навичок застосування філософської методології у конкретнонауковому освоєнні дійсності, у тому числі у сфері техніки.

Завдання вивчення дисципліни:

- вміти формулювати проблеми під кутом зору їх філософського осмислення;
- визначати межі етичних норм та цінностей наукового співтовариства;
- розвивати критичні та аналітичні здібності мислення;
- надавати здобувачам можливість сформулювати світоглядну парадигму науково-технічних досліджень.

4 Формат дисципліни

Для денної форми навчання:

Викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні та семінарські заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи із практичними роботами.

Формат очний (offline / Face to face).

Для заочної форми навчання:

Під час сесії формат очний (offline/face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Програмні результати вивчення дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути наступні компетентності:

Загальні компетентності (soft-skills):

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Програмні результати навчання:

РН 8. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері галузевого машинобудування, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.

6. Обсяг дисципліни

Ознака дисципліни, вид заняття	Кількість годин
Рекомендації щодо семестру вивчення	3 семестр
Кількість кредитів / годин	3 / 90
Кількість змістових модулів	2
Нормативна / вибіркова	Нормативна
лекції	28
практичні	14
самостійна робота	48
Вид підсумкового контролю:	Залік

7. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання» значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти за другим рівнем вищої освіти попередньо опанував матеріал таких дисциплін: «Історія», «Фізика», «Математика», «Біологія», «Філософія», «Українська мова», «Постановка та рішення наукових проблем в машинобудуванні» та ін. Важливою є здатність вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, а також здатність до абстрактного мислення за логікою філософських принципів – раціональності, об'єктивності, детермінізму, конкретності істини – та загальнонаукових методів: аналізу-синтезу, індукції-дедукції.

8. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання» застосовуються: мультимедійні засоби, персональні комп'ютери, локальна комп'ютерна мережа, вільний доступ до Інтернету, відкрита бездротова мережа Wi-Fi.

9. Політика курсу

Організація освітнього процесу. Викладач і здобувачі повинні дотримуватися вимог «Положення про організацію освітнього процесу ЦНТУ», «Положення про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти», інших нормативних актів університету <http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=4>.

Академічна доброчесність. Очікується, що здобувачі дотримуватимуться «Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ», усвідомлюючи наслідки її порушення.

Відвідування занять. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що здобувачі братимуть активну участь у лекційних та практичних заняттях курсу. Пропущені заняття мають бути відпрацьованими не пізніше, ніж за тиждень до екзаменаційно-залікової сесії.

Поведінка на заняттях. Недопустимими є списування, плагіат, несвоєчасне виконання завдань та самостійної роботи, пасивність під час занять.

10. Навчально-методична карта дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Фундаментальні засади філософського осмислення наукового пізнання.			
Тема 1. Наукове знання та його особливості.	2	2	2
Тема 2. Структура наукового пізнання.	2		2
Тема 3. Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи.	2	2	6
Тема 4. Методи наукового пізнання.	2	2	6
Тема 5. Етапи становлення і розвитку науки.	2		2
Тема 6. Наукові революції як фундаментальні зміни основ наукового пізнання.	2		2
Тема 7. Теоретичні моделі та загальні закономірності розвитку науки.	2	2	4
Змістовий модуль 2. Філософське осмислення основних проблем сучасної науки.			
Тема 8. Загальні характеристики сучасної науки.	2		4
Тема 9. Онтологічні проблеми сучасної науки.	2		2
Тема 10. Логіко-гносеологічні проблеми сучасної науки.	2	2	4
Тема 11. Аксиологічні проблеми сучасної науки.	2	2	4
Тема 12. Техніка як особлива філософська проблема.	2	2	4
Тема 13. Філософські проблеми інформаційного суспільства.	2		4
Тема 14. Філософія постмодерністського світу та глобального типу цивілізації.	2		2
Разом – 90	28	14	48

11. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний та підсумковий) здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Рейтинг здобувача другого рівня вищої освіти із засвоєння результатів навчання визначається за стобальною, дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС. Він складається з рейтингу поточної навчальної роботи впродовж семестру, для оцінювання якої призначається 100 балів. Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку екзаменаційної сесії. Навчальний план передбачає при вивченні навчальної дисципліни виконання певних видів робіт на лекційних,

практичних, семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань, інших видів навчальної діяльності, тому оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи.

12. Розподіл балів за видами навчальної роботи

Тема 1			Тема 2			Тема 3			Тема 4			Тема 5			Тема 6			Тема 7		
Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С
-	5	4	-		4	-	4	5	-		5	-	3	5	-		5	-	3	4

Тема 8			Тема 9			Тема 10			Тема 11			Тема 12			Тема 13			Тема 14		
Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С
-		5	-	3	5	-		5	-	3	5	-		5	-	4	5	-	4	4

Разом – 100 (Л – лекція, П – практична робота, С – самостійна робота).

13. Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (екзамен, диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1-34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (с. 32-33).

14. Рекомендовані література й джерела

Базова:

1. Добронравова І. С. Практична філософія науки = Практическая философия науки = Practical philosophy of science: [зб. наук. пр.]. Київ; Суми: Університетська книга, 2017. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dodr-phil-2017.pdf>
2. Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/17865/3/2017%20-%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D1%8C%20%D0%9E%20%D0%9D%2C%20%D0%A7%D0%B5%D1%88%D0%BA%D0%BE%20%D0%92%20%D0%A4.pdf>
3. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. // За ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
4. Петінова О. Б. Філософія науки: навч. посіб. Одеса, 2018. https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/filosofiya_ta_metodologiya_nauky.pdf
5. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. <https://vlp.com.ua/node/15148>
6. Семенюк Е.С. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2017. <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>
7. Ханстантинов В. О. Філософія науки: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2176/1/Filosofiya_nauky_kurs_lektsiy.pdf
8. Штанько В.І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник Харків: ХНУРЕ, 2017. – <http://openarchive.nure.ua/handle/document/7072>
9. Н. Scientific Method. The Stanford Encyclopedia of Philosophy 2016. - <http://plato.stanford.edu/archives/sum2016/entries/scientific-method>
10. Wagenknecht S. Empirical Philosophy of Science: Introducing Qualitative Methods into Philosophy of Science. // N.-Y.: Springer International Publishing. 2015. Pages 1-10 <https://www.springer.com/gp/book/9783319185996>

Джерела:

1. Бройль Луи де. По тропам науки. Пер. с фран. М.: Ин. л-ри, 1962. - https://www.eduspb.com/public/books/hist_phys/de_broyl_1_po_tropam_nauki_1962.pdf
2. Вітгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. - Київ: Основи, 1995. http://shron1.chtyvo.org.ua/Wittgenstein_Ludwig/Filosofski_doslidzhennia.pdf
3. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. М.: Прогресс. 1988. - http://yanko.lib.ru/books/philosoph/gadamer-istina_i_metod.pdf
4. Декарт Р. Рассуждения о методе, чтобы всемерно исправлять свой разум и доискывать истину в науках. // Декарт Р. Соч. в 2-х томах, - М., 1989. Т.1. <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/3698>
5. Кант И. Пролегомены ко всякой метафизике, могущей возникнуть в смысле науки //Кант И. Соч. в 6-ти т. - М., 1965. Т.4, ч.1. <http://www.psylib.ukrweb.net/books/kanti01/index.htm>
6. Кун Т. Структура научных революций. М.: Прогресс. 2003 - <http://www.biometrika.tomsk.ru/Kuhn.pdf>
7. Поппер К. Логика научного исследования: М.: Республика, 2005. https://platon.net/load/knigi_po_filosofii/filosofija_nauki_tekhniki/popper_k_logika_nauchnogo_issledovaniya/30-1-0-5154
8. Пуанкаре А. О науке. М.: «НАУКА», 1990. <http://ilib.mccme.ru/Poincare/O-nauke.htm>

9. Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. – К., 1997. https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/filosofija_poznaniya/rassel-chelovecheskoe-poznanie-ego-sfera-i-granitsy
10. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М: Прогресс, 1986. https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/pozitivizm/fejerabend_p_izbrannye_trudy_po_metodologii_nauki/74-1-0-178

Сучасні публікації (за профілем навчальної дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання»):

1. Barney Walker. Enquiry and the Value of Knowledge: <https://doi.org/10.1017/S0031819119000408> Published online by Cambridge University Press: 10 October 2019, pp. 93-112 (**Web of Science**)
2. Juliusz Doboszewski. Epistemic Holes and Determinism in Classical General Relativity <https://doi.org/10.1093/bjps/axz011> The British Journal for the Philosophy of Science, Volume 71, Issue 3, September 2020, Pages 1093–1111 (**Web of Science**): <https://academic.oup.com/bjps/issue>
3. Onora O'Neill. Trust and Accountability in a Digital Age: <https://doi.org/10.1017/S0031819119000457> Published online by Cambridge University Press: 14 October 2019 (Vol. 95, Issue 1 (**Web of Science**)) <https://www.cambridge.org/core/journals/philosophy/article/trust-and-accountability-in-a-digital-age/ADBDD9EEF4426590D5A60AF87611240D>
4. Roberto Albano Tommaso Maria Fabbry. Epistemological Alternatives // System, Actor, and Process: Keywords in Organization Studies, pp.23-25: <https://naukoved.at.ua/BOOK-SOZIOLOG-11-07-2014.pdf>
5. Franca d'Agostini. Misunderstandings about truth // Church, Communication and Culture. 2019, vol. 4, no. 3, 266–286 file:///D:/Admin/Desktop/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A7%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%90/Misunderstandings_about_truth.pdf
6. Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction // New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2017. - <https://www.taylorfrancis.com/books/9781315693323>
7. Stezhko, Z. Freedom or Arbitrariness: A Social and Philosophic Analysis // *Postmodern Openings* 12 (2), 2021, pp. 354-366 – (co-authored) (**Web of Science**): <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/3640/2945>
8. Stezhko, Z., Kharchenko, J., Shalimova, N. G. Hegel's "Philosophy of science" as methodology for researching socio-historical processes // *Наукове пізнання: методологія та технологія. Серія: Філософія.* - 1(45). – Одеса, 2020. – С. 149-157. (Кат. Б.): http://np.pdpu.od.ua/1_2020/1_2020.pdf
9. Z. Stezhko, S. Orlyk. World Spirit" by Georg Hegel: from Universe to the History of Mankind // *Philosophy and Cosmology*, Volume 23, 2019. Academic journal. Kyiv: ISPC, 2019 – pp. 147-157 (**Web of Science**): http://ispcjournal.org/journals/2019-23/PhC_23_OrlykStezhko.pdf
10. Стежко З.В. Проблема існування в логіці та математиці (в контексті філософії Г.Гегеля) // *International Science Journal. Section: Philosophy.* - №3 (12). – Warsaw, Poland: Wydawnictwo Naukowe iScience", 2019. С. 69-79. <https://sciencecentrum.pl/wpcontent/uploads/2019/11/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20%E2%84%9612%20%28web%29.pdf>

Інформаційні ресурси:

1. Сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>
2. Електронна бібліотека філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка http://philosophy.univ.kiev.ua/ua/view/lib_cat_ph/6/all/6